

Lidt om tre Odensegaarde, Ejerinden og hendes Bedstemoders Silkeavl.

»Stiftamtmandsgaarden«, Bryggergaarden og Seyergaarden.

Den 13. Januar 1905 døde Frøken Julie Alfriede Schmidt i Odense, 68½ Aar gammel. Hun var den sidste Ætling af en af Odense Bys gamle Borger-slægter. Ved sin Død ejede hun Gaardene Nr. 11, 15 og 75 paa Vestergade. Den sidste beboede hun selv. Den havde Tilnavnet »Stiftamtmandsgaarden«, fordi den har været Bolig for Stiftsamtmandene Cederfeldt de Simonsen og Bardenfleth. Frk. Schmidt mente, at Festsalen med det hvælvede Loft var den største, der da fandtes i Byens Privathuse. I denne Gaard har Frederik VII,

Frøken Alfriede Schmidt.

da han som Kronprins opholdt sig paa Odense Slot, H. C. Andersen, Poul Møller og mange andre kendte Personligheder besøgedes. Og her døde begge Frk. Schmidts Forældre — efter deres Indflytning i denne Gaard.

Med den Frk. A. Schmidt iboende Trang til at bevare og frede om alle gamle Minder bør dette hendes Hjem nævnes i

nærværende Skrift, der har til Hensigt at redde fra Forglemmelse, hvad der har Interesse at bevare for Efterverdenen. De hørte i høj Grad til hendes Interesser at vogte og værne de gamle Familiestykker, hun havde taget i Arv fra sine Fædres Tid, saa hendes Hjem var som et lokalhistorisk Museum, som hun fredede om med udsøgt Sirlighed.

Det var ikke lige meget Ihukommelse og Beskyttelse været alt sammen, men for Samlerinden, der stod til sidst alene tilbage med alle disse Ejendele, blev samtlige Genstande lige kære. Hver havde sin lille Historie eller større eller mindre Minder og det var Mindet, hun skærmede og bevarede. Det er let at forstaa hendes »Møbelkærlighed«. Hun havde levet hele sit Liv sammen med disse Ting og holdt derfor den samme værnende Haand over baade Stort og Smaat, Sjældenheder og Snurpiberier uden synderlig Forskel. Og just dette gav hende Hjem et ganske særegent Præg.

Hun efterlod sig ogsaa adskillige Lejlighedsvers. Hende Pen gik let over i Rim; men intet af disse hæver sig dog op over de snævre Kredse, hvortil de bestemtes. I en Sang til sit eget Hjem skrev hun saaledes til dettes Pris:

Ja, Tak er Alt, hvad jeg formaar
at bringe Dig, vor gamle Gaard,
hvor Sorg og Glæde veksled om,
— men Alt jo fra Vorherre kom.

Hun stod i Spidsen for »Odense Værnehjem«, for en Juletræsfest for fattige Børn, som afholdtes 5. Januar, og som ved hendes Død fandt Sted for 23. Gang, samt for en aarlig Julefest for gamle Koner, den saakaldte »Konefest«.

Det var Frk. Schmidt en Glæde, naar Kendere af Antikviteter — hvad nu og da hændte — fandt Vej til hendes Hjem og anslog Museumsværdien for en eller anden af hendes Ejendele. Saaledes havde Professor Pietro Krohn en Gang besøgt hende og værdsat forskellige Sager. Og flere af hendes Sjældenheder udlaaante hun flere Gange til forskellige Udstillinger. Hun udstillede sidste Gang ved »Fyns Stifts patriotiske Selskab«s Udstilling i Odense i September 1904, hvor der blandt Andet var fremstillet et ældre Adelshjem og et hundreedaarigt Borgerhjem. Det sidste bestod næsten udelukkende af Genstande fra Frk. Schmidts Hjem, som hun havde stillet til Raadighed. Selskabet

bets Formand, Kammerherre Vind, sagde da ogsaa i sin Fest-Bordtale, at disse Samlinger havde ikke været vanskelige at tilvejebringe; thi »strakte Komiteen blot en Finger ud, havde den straks et helt Møblement«.

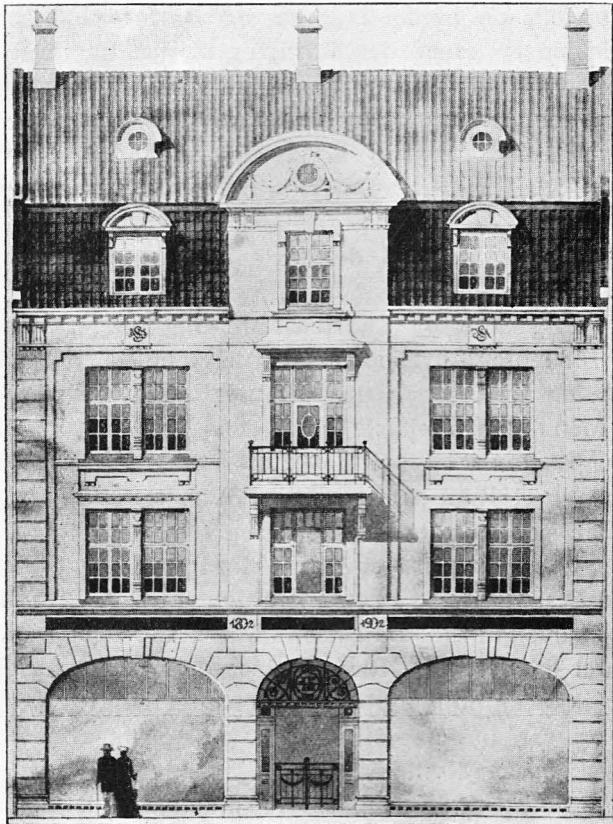
Vestergade Nr. 11 kaldes endnu Bryggergaarden, siden en Brygger Poulsen i sin Tid ejede den. Dens nyere Façade lader ikke Gaardens rette Ælde træde frem, men de tykke Mure, Portindkørslen, de brede Trapper og Dørfordybninger vidner om, at Sekler er gaaet den forbi, og at den har haft fine Beboere. Flere af dens Ejere kendes, saaledes Magister Taulov, Professor Jacob Bircherod og Stiftsprovst Ramus, der beboede den, da han blev Biskop 1762. Fra hans Tid havde Frk. Schmidt et Spejl samt en Dørfyldning, der hos hende var Kakkelovnsskærm.

Bygningen henføres til det sextende Aarhundrede og regnes for en af Byens ældste, største og værdifuldeste Gaarde, Byhistorikerne Engelstoft og Lauritsen omtaler begge, at ved Takseringen 1683 blev Løveapoteket vurderet højest, det vil sige til 1010 Rdl., og næst efter dette kommer denne Gaard, nemlig til 950 Rdl. Men det mærkeligste er dog dens Kælder paa 2den Sal, som Brygger Poulsen skal have indrettet, En Lem i Gulvet fører ned til et Rum som en lille Stue, og denne er forsynet med et Par smaa Ruder.

Frøken Schmidt gemte et Avisudklip fra »Fyens Stiftstidende« 1895 med Beskrivelse af Bryggergaarden mærket n, hvilket hun angav som ovennævnte Lauritsens Mærke. I denne Bladartikel omtales det kælderagtige Rum saaledes: »Et saadant hemmeligt Rum var ikke ualmindeligt i Borgene; det fandtes sædvanligt i Tårnet og var bestemt til deri at gemme Sølvtøjet og andre Værdisager, ogsaa Kvinder, naar Fjenden kom ind i Landet. En lignende Bestemmelse har utvivlsomt ogsaa det nævnte Rum i Nr. 11 haft, og det egnede sig særdeles godt dertil, thi det er meget vanskeligt at opdage. I Følge Sagnet blev det indrettet under Krigen fra 1807 til 1814, da man ventede Landgang af UEngländerne, men de kom ikke til Odense; det har dog rimeligt vist sig at være benyttet, da Franskmændene og Spaniolerne var her i 1808. Endskønt man ikke kan staa oprejst dernede, er Rummet dog stort nok til deri at gemme baade større Genselskabsstude og Mennesker.«

Nu er »Odense kommunale Læsestue« til Huse paa 1ste Sal i Bryggergaarden.

I Foraaret 1902 købte Frøken Schmidt Gaarden Nr. 15 paa Vestergade og lod den ombygge i Palæstil med Manzard Etage og Butiker med syv Alen brede Ruder, saa den nu, beliggende midt paa Strøget, er en af Byens smukkeste Privatboliger.

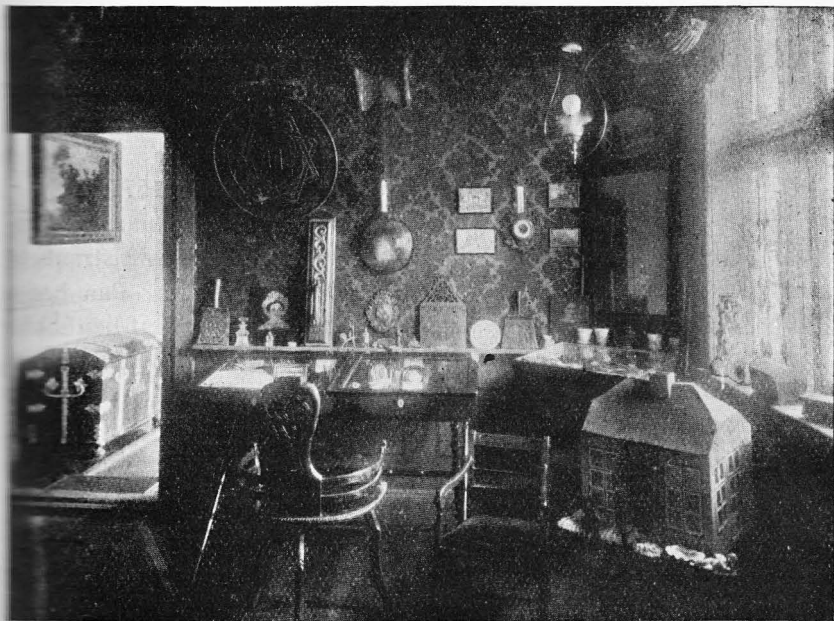

Seyergaarden, Vestergade Nr. 15.

Til denne Gaard — nu med Aarstallene 1802—1902 — knyttede der sig gamle Slægtsminder for Ejerinden. Da hun under Nybygningen indmurede en Grundsten, blev der i et Hylst nedlagt en Skildring af Gaardens Historie i Familiens Eje. »I Aaret 1800 købte Urmager Andreas Jørgensen Schmidt af Odense denne Gaard, som han ejede i 27 Aar, hans Sø

Georg Vilhelm Schmidt, fødtes der den 28. September 1802 og overtog Urmagervirksomheden efter sin Fader. Hans Datter, Alfriede Schmidt, købte Gaarden tilbage til Slægten i Hundredaaret derefter og gav den — med Henblik paa Urmagerkunsten — Navnet Seyergaarden.« En lignende Redegørelse er hugget paa en Marmorplade, der er indmuret inde i Indgangen ind til Gaardspladsen. Gaarden havde forud savnet Navn.

Her boede Bedsteforældrene ogsaa, før Gaarden blev deres Ejendom. Den tilhørte da den Skomagermester Chr. Huus,

Fra Forværrelset i den af Frøken Schmidt beboede Lejlighed, Vestergade Nr. 75.

der har efterladt sig Stiftelsen Huus's Boliger for otte Enker. Da man gravede Grunden ud til Opførelsen af Seyer-Gaarden, fandtes Rester af et Garverkar, der nok stammede fra hans Tid. Under Ombygningen blev endvidere fundet en Bronze-Armring, en noget medtaget Sølvske og nogle gamle Mønter, saaledes en Sølv mønt fra 1563.

Før Frøken Schmidt tilbagekøbte sine Forfædres Gaard, hed den den Tychsenske Gaard, da den ca. et halvt Hundrede Aar havde tilhørt Familien Tychsens. Eftet 1827 ejedes den i en

halv Snes Aar af en Købmand Schmidt fra Flensborg. Køberen havde saaledes samme Navn som Sælgeren, men uden at være i Slægt med hinanden. Derefter solgtes Stedet til Stadthauptmand Brøerson, der ligeledes havde den i en halv Snes Aar. Han solgte Gaarden til sin Svigersøn, Købmand Tychsen efter ham overtog hans Søn den, og fra dennes Dødsbo gik den saa over i den gamle Slægt igen. I den Tid, Ejendommen tilhørte Tychsenslægten, blev der drevet en bekendt Manufakturhandel der; den fortsættes af Efterfølgerne i den nye Gaard.

I den Tychsen'ske Tid fandtes en Gang i et Skillerum et Egetræs Dørhammer, der blev opbevaret og nu er indmuret over Gaarddøren paa den Side af Muren, der vender mod Gaardspladsen. I Billedskærerarbejde med to Sæt Bogstaver bærer Planken Indskriften:

God Fader, Søn och thend Hellige And

Beware thenne Gord fra Wade oc Brand. 1577.

Dette var jo i de Tider et almindeligt Ønske paa de Egetræs Dør- og Porthjælker, da Købstædernes Huse var straaetakkede, og Ildebrande ofte lagde hele Bydele i Aske. Paa begge Sider af Indskriften prydes dette Dørræ endvidere af henholdsvis et Mands- og et Kvindehoved i Billedskærerarbejde, Relief'er, — formodentlig det Ægtepar, der da ejede Stedet. Nederstes Bogstaverne S. S. og D. C.

En gammel Dame, der var født i Odense 1811 og havde henlevet sin Barndom der, og som ved sin Død var næsten 90 Aar, huskede tydelig den gamle Urmagergaard og sagde en Gang i sin høje Alder til mig: »Ved at høre om denne Gaards Ombygning, kommer jeg til at tænke paa, hvorledes den var i min Barndom med det store Ur over Døren, hvor vi Skolebørn sad efter Klokken, naar vi gik forbi, og hvorefter Folk stillede deres Ure. Den Gang var slige store Ure ikke almindelige. Frk. Schmidt bevarede et smukt bornholmsk Stueur til Mindre om Farfaderen (som var Mekanikus, og som beskrev Urmagerkunsten), Faderens Stadthauptmands-Chako, og som alt sagt, m. a. T. Ting.

Med stærk Pietet skøttede Frk. A. Schmidt om sin Bedstemoders Silkeavlsprodukter. »Selskabet for Silkeavl og Morbærbuskdyrkning af 1900« arbejdede i de første Aar i Stilhed. De brød først sin egen »Puppe« ved at træde frem for Offentlighe-

den ved tre jyske Udstillinger i Oktober 1903 i Randers, Lands-
 oven Rønde og Esbjerg. Her var Frøken Schmidts Silkesager
 udstillet sidste Gang sammen med vort nuværende Selskabs
 første Produkter. I Aarene 1841—53 bestod et stort Selskab
 af Silkeavlens Fremme i Danmark, men Selskabet og dets Be-
 stræbelser døde stille hen. Langt forud derfor ligger Frk.
 Schmidts Bedstemoders Silkeavl i Gaarden Vestergade Nr. 15 i
 Odense. Hun syslede allerede dermed 1795.

Silkeavl i nordiske Lande er baade noget Gammelt og noget
 nyt, baade som organiseret Forsøg paa at bringe en virkelig
 Industri i Stand og som blot en sportslig Syssel for Kuriosite-
 tans Skyld, Nu og da optoges Avlen paa de fra Munketiden
 stammende Morbærtræer, og da Hugenotterne fordreves fra Fran-
 krig og de bl. a. fik et Fristed i Fredericia, plantede de Mor-
 bærtræer der og drev Silkeavl i det Smaa og deres Efterkom-
 mere efter dem.

Af og til har saa En saa en Anden givet sig af med Silke-
 avl herhjemme. Men hvad der endnu findes af Fru Cathrine
 Schmidts Silkehusflid i Odense, anser Silkeselskabet for vor
 ældste bevarede Hjemmetilvirkning. I Begyndelsen af
 18. Aarhundrede var Silkeavl saa godt som uddød. Den gamle
 Silkeavlerinde farvede og haspede selv Spindet — hvilke Fær-
 digheder endnu ikke er genoptaget her i Norden.*) Fru
 Schmidt var tysk af Fødsel og hendes Barnebarn mente, at hun
 havde bragt denne Interesse med sig fra sit Hjemland. Silke-
 avlen er derfor vel ikke opstaaet i den gamle Odense Gaard,
 men snarere overført fra den fremmede Hjemstavn.

Frk. Schmidt opbevarede Resterne af denne haandafhaspede
 og hjemmefarvede Silke, flerede Tørklæder, en Garnvinde
 og andre Redskaber, adskillige Dukker Raasilke m. m. i et
 Hjørne af sin Stue med Bedstemoderens Portræt øverst. Denne
 Opstilling lod hun fotografere, og dette Stuehjørne gengives

*) Et Medlem af Silkeselskabet, Hr. Ingeniør de la Porta, har i 1911
 anlagt et Silkevæveri paa Christianshavn og har siden da spolet og væ-
 vet Silkeselskabets Produkter, medens Silken dog endnu bliver farvet,
 haspet og spundet i Como. Men efter fem Aars Studieophold i Udlan-
 dets Silkefabriker har Hr. de la Porta tillige sat sig ind i Farvning
 af Silke og er nu begyndt ogsaa at farve den til hans Fabrik fra Syden
 indforskrevne Silke. Privat har Ingen hidtil givet sig af med at farve
 og haspe Silkespind.

hosstaaende. Frk. S. ejede ogsaa en større Silhuet, der viste Selskab sysselsat med Silketraade.

Silkeselskabet af 1900 driver ikke Avlen paa Grundlag Træer, men med en indført ny Busk som Avlsgrundlag. Minde om Bedstemoderens Silkeorme plantede Frk. Sch

nogle af vort nye S
skabs Morbærbuske
ad Muren i Gaardsplad
i Seyergaarden. Hun
blandt de Første, der
Planter fra Selskab
Planteskoler. Busk
stod grønne en Tid
hvert Fald saalænge F
Schmidt levede. Men
de er forlængst gaaet

Sansen for Mind
Bevarelse var jo en
nede paa et Lavm
baade i Stort og Sm
Bedstemoderen havde
terladt sig langt m
Silkespind end det
omtalte. En Gang
Tresaarene — fort
Frk. Schmidt — var
og hendes Moder p
Vej til en Landsbyvæ
der skulde have sla
det kulørte Silkesp
paa Hvergarn, men s
ikke mente, at det kun
lade sig gøre, og k
ved denne Indvend
undgik de sidste

Fra Frøken Schmidts Dagligstue.
Portræt af Fru Cathrine Schmidt, omgivet af
de bevarede Silkeavlsprodukter.

ster af denne gamle Silkesyssel at blive tilintetgjort.

Frk. Schmidt forstod saaledes først i en senere Alder, disse Silkeminder var en Sjældenhed af høj Rang, og først kom Spindet til sin rette Ære og Værdighed. Sagerne var

stillet baade paa Kvindernes Udstilling i København 1895 og paa Kvindernes Udstilling i Odense 1901. I 1901 færdedes Frk. Schmidt hele Dagen i Lokalet, rede til at forklare de Besøgende de udstillede Ting. I 1905 skrev Berlingske Tidende: »Silken, avlet paa Fyn, maa endelig tages i Øjesyn. Et Forklæde, fileret af dette Spind, medfølger, og af en Bog fra Datiden vides, at »Damerne stod for Vinduet og filerede.«

Disse Minder om dansk, privat Silkeavl beror nu hos en Slægtning af Frøken A. Schmidt, Hr. Sagfører Lacoppidan Petersen i Svendborg; men mulig vil de engang i Tiden blive overgivet til Silkeselskabet af 1900.

Odense, Februar 1913.

Christine Reimer.

Eft.: Beskrivelsen af Gaardene stammer hovedsagelig fra Papirer, Frk. Schmidt i sin Tid har udlaant mig, samt fra hendes egne mundtlige Meddelelser.
